

ATELIER 3 DREPT PENAL

Av.Patricia-Ioana Sabău

SPEȚE

Se va discuta orice problema de interes, ridicata de avocatul stagiar (problema teoretica, practica- speta proprie). Alaturi de discutiile liber alese raportat la preocuparile avocatului stagiar, se vor analiza si urmatoarele spete si probleme de drept:

Acestea toate sunt chestiuni punctuale care s-au pus in discutie in spete concrete si unele au dus la o practica neunitara

- 1. Coautorat vs complicitate la infractiunea de omor** - Fapta participantului la savarsirea infractiunii de omor de a folosi împotriva victimei un spray paralizant urmata de lovirea repetata a acesteia de către cel de al doilea participant cu un corp dur asupra zonei capului, cauzandu-i leziuni care au dus la deces, constituie coautorat la omor sau complicitate la infractiunea de omor? faptuitorii au acționat împreuna, conjugat, amândoi întrând în casa victimei, înarmați, unul cu spray paralizant iar cel de al doilea cu o bara metalica, ambele folosite la suprimarea vieții persoanei
- 2. Cauzarea unor vătămări grave părții vătămate prin extirparea splinei ca urmare a unui accident de circulație datorat culpei conducătorului unui autovehicul** întrunește sau nu elementele infractiunii de vătămare corporală din culpă dacă a organul afectat nu este unul vital și nu a fost pusă în primejdie viața persoanei?
- 3. Există viol agravat** dacă victima avea vârsta de 9 ani, chiar dacă nu s-a folosit violența?
- 4. Există infractiune de violare de domiciliu** și dacă pătrunderea are loc într-o locuință care nu este folosită efectiv de persoana vătămată
- 5. Smulgerea unui lanțisor subțire de la gâtul persoanei vătămate împotriva voinței acesteia** întrunește latura obiectivă a infractiunii de furt sau de tâlhărie?
- 6. Un bun uitat de posesorul său într un anumit loc, în prezența aceluia care ulterior și-l însușește,** constituie obiect material al infractiunii de însușire a bunului găsit sau nu?

7. Există fapta de trafic de influență sau de înșelaciune înșelăciune, dacă făptuitorul doar lasă să se creadă că are o influență asupra unui funcționar public, deși acesta nu are în realitate influență asupra acestuia.

8. Degradarea îmbracamintei persoanei vătămate ca urmare a exercitării violențelor de către inculpat contra ei, în încercarea de a-și asigura scăparea, constituie infracțiunea complexă, unică, de tâlhărie sau este în concurs cu distrugere?

9. Care este soluția ce urmează a se pronunța în situația în care **unele dintre actele materiale ale unei infracțiuni continuate de furt intra sub incidența art 16 cpp?**

Opinați a fi necesară schimbarea încadrării juridice dată faptei pentru ca mai apoi să se dispună o soluție de achitare sau încetare a procesului penal cu privire la infracțiunea de furt calificat compusă din acele acte materiale pentru care este incident unul din cazurile prevăzute de art. 16 Cod procedură penală, sau referirea la acele acte materiale și la soluția care se impune în cazul lor se poate face doar în considerentele hotărârii?

10. Posibilitatea de a reține agravanta comiterii în timpul nopții în cazul furtului după lăsarea întinericului din complexe comerciale deschise publicului (CA București)

Practica judiciară

A. Prin încheierea din data de 11.01.2018 a Judecătoriei Sectorului 1 București în dosarul nr. 550/299/2018, judecătorul de drepturi și libertăți a dispus arestarea preventivă a inculpatului sub aspectul săvârșirii infracțiunii de furt calificat, faptă prevăzută de art. 228 alin. (1) - 229 alin. (1) lit.

b) C.pen., reținând în sarcina inculpatului că acesta, la data de 04.01.2018, în jurul orelor 19:20, a sustras de pe un stand de prezentare la vânzare, un laptop marca A., model (...), din incinta magazinului FLANCO BĂNEASA, situat în galeria Carrefour - Feeria, din mun. București, Șoseaua București-Ploiești, nr. 42-44, sector 1, fiind cauzat un prejudiciu de 6.999, 99 lei, nerecuperat.

B. Pe de altă parte, prin încheierea din data de 09.01.2018 a Judecătoriei Sectorului 1 București în dosarul nr. 387/299/2018, judecătorul de drepturi și libertăți a respins propunerea de luare a măsurii arestării preventive a inculpatului sub aspectul săvârșirii infracțiunii de furt calificat, faptă prevăzută de art. 228 alin. (1) - art. 229 alin. (1) lit. b) C.pen., reținând în sarcina sa că la data de 08.01.2018, în jurul orei 20.00, a sustras din magazinul Peek & Cloppenburg din incinta Mall Promenada cu sediul în București, Calea Floreasca, nr. 246B, sector 1, șapte perechi de blugi, patru marca H.B. și trei marca T.H. și a părăsit magazinul fără a achita contravaloarea acestora. Pentru a dispune această soluție, judecătorul de drepturi și libertăți a considerat că furtul săvârșit în timpul nopții este considerat ca fiind mai grav, deoarece noaptea oferă împrejurări favorabile pentru săvârșirea faptei. Cel care înțelege să se folosească de aceste împrejurări se dovedește mai periculos,

cea ce impune o mai mare severitate din partea legii penale. Prin „timpul nopții” se înțelege numai noaptea reală, adică din momentul în care întunericul a luat, în mod efectiv, locul luminii, amurgul, care nu poate fi considerat întuneric, nefăcând parte din noapte. Judecătorul a continuat citând astfel: „Noaptea este intervalul de timp în care se săvârșesc cele mai multe infracțiuni printre care furtul ocupă locul din frunte (...). Noaptea, oamenii sunt în genere mai puțin apărați, fiindcă tot ceea ce în întunericul zilei constituie o stânjenire pentru făptuitorii de furturi dispăre o dată cu întunericul, care îmbie la cele mai temerare acțiuni” (Dongoroz, Drept penal partea specială, vol. III, pag. 450). Ca un prim aspect conform <http://www.timeadate.eu/pages/ro/sunrise-calc-ro.html> soarele a apus în data de 08.01.2018 la ora 16:10 cum în mod întemeiat a susținut reprezentantul Ministerului Public. În continuare, judecătorul de drepturi și libertăți, în dezacord cu referatul de propunere a arestării preventive, a reținut că circumstanța agravantă a timpului nopții nu trebuie limitată la criteriul astronomic, urmând a da efect criteriului realității, respectiv a analiza dacă în acest caz concret, faptul că infracțiunea de furt a fost săvârșită în timpul nopții a profitat inculpatului. Conform materialului probator administrat în cauză, judecătorul a apreciat că furtul a fost comis într-un mall, în jurul orei 20:00, într-o zi de luni, fiind de notorietate că centrele comerciale au o activitate mai mare în perioada zilelor lucrătoare după terminarea programului obișnuit de lucru al eventualilor clienți. Situația de fapt reținută în concret de judecătorul de drepturi și libertăți, respectiv săvârșirea infracțiunii într-un mall, în jurul orei 20:00, este diferită de comiterea faptei într-un centru comercial cu program non stop, la o oră înaintată, când activitatea acestuia este mult redusă prin lipsa posibililor clienți. Totodată, judecătorul a luat act că centrul comercial era prevăzut cu pază umană specializată, astfel încât instanța consideră că în cauză nu este aplicabilă întrucât o eventuală lăsare a nopții nu a oferit în acest caz concret împrejurări favorabile pentru săvârșirea faptei. Judecătorul a considerat că prin agravanta prevăzută de art. 229 alin. (1) lit. b) C.pen., legiuitorul a dorit sancționarea mai aspră a persoanelor care, profitând de întunecimea completă dată de noapte, comit infracțiunea, având astfel mai multe șanse atât de reușită, cât și de a scăpa de răspunderea penală. Or, lărgirea excesivă a rațiunii reglementării agravantei conduce la deturnarea acesteia de la scopul avut în vedere în momentul incriminării.

Discutii: În jurisprudența recentă, ca și în literatura de specialitate, s-a conturat opinia potrivit căreia, în cazul spațiilor iluminate artificial trebuie analizat de la caz la caz dacă se impune reținerea elementului circumstanțial agravant, în raport de condițiile specifice locului în care fapta a fost comisă; s-a considerat, ca urmare a acestui raționament, că furtul comis după lăsarea întunericului pe stradă, chiar dacă aceasta era iluminată artificial, ca și cel comis într-o locuință, întrunesc condițiile de tipicitate ale furtului calificat, însă în cazul spațiilor închise în care se desfășoară activități și după lăsarea întunericului și în care iluminatul artificial face să fie lipsită de relevanță lăsarea întunericului în mod natural, nu există niciun motiv pentru reținerea agravantei, dacă fapta a fost comisă în timpul programului de lucru în care stabilimentul funcționează potrivit destinației

sale. (G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, LV. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.M. Vasile, Codul penal - comentariu pe articole, Editura C.H. Beck, București, 2016, pag. 635).

Distincția făcută de autori generează lipsa de previzibilitate a normei de incriminare care s-ar aplica, în forma agravată, doar în unele cazuri, când acțiunea de sustragere de bunuri, după lăsarea întinericului, se realizează în orice spațiu, închis sau deschis, cu excepția magazinelor cu program non-stop, galeriilor comerciale, spații în care „activitățile intense din timpul programului de lucru” fac lipsită de relevanță stabilirea momentului zilei în care se comite fapta. Lipsa de diligență a persoanelor în asigurarea pazei bunurilor după instalarea întinericului natural poate fi avută în vedere ca argument care justifică reținerea formei agravate și în cazul acestor spații - de exemplu, în cazul unui spațiu comercial iluminat artificial care are program cu publicul până la ora 24,00 însă în intervalul 22,00-24,00 numărul clienților scade semnificativ, ca de altfel și atenția angajaților magazinului respectiv; rațiunea legiuitorului în aprecierea ca fiind mai gravă a unei fapte de acest gen rămâne aceeași, astfel că apreciem ca fiind preferabilă, în continuare, aplicarea criteriului astronomic, mai previzibil și mai aproape de scopul normei penale. În cadrul catedrei s-a exprimat însă și opinia contrară, prezentată anterior, pentru argumentele precizate anterior.

11. Încadrarea juridică a faptei martorului care face declarații mincinoase favorabile inculpatului (art. 269 și art. 273 C.p., în concurs formal sau o singură infracțiune?) (CA Cluj, CA Suceava)

Decizia 1/16.01.2020 referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept- “Dacă martorul denuntator beneficiar al clauzei de nepedepsire prev de art 290 alin 3 CP (mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmarire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta), poate fi subiect active al infracțiunii de marturie mincinoasă, prev de art 273 Cp sau de favorizare a faptuitorului, prev de art 269 din Cp”

Prin Sentința penală nr. 362/D din data de 5 noiembrie 2018 a Tribunalului Bacău s-a dispus achitarea inculpatei D.V., în conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, pentru infracțiunile de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 alin. (1) din Codul penal, și de favorizare a făptuitorului, prevăzută de art. 269 alin. (1) din Codul penal, întrucât faptele nu există.

Instanța de fond a reținut că inculpata D.V. a fost trimisă în judecată prin Rechizitoriul nr. 16/P/2018 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție - Serviciul Teritorial Bacău din data de 14 mai 2018 pentru săvârșirea infracțiunilor de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 alin. (1) din Codul penal, și de favorizare a făptuitorului, prevăzută de art. 269 alin. (1) din Codul penal, cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal.

Prin actul de sesizare a instanței s-a reținut că prin denunțul înregistrat la data de 15 ianuarie 2016, D.V., tehnician veterinar la SC C. SA O., a adus la cunoștința organelor de urmărire penală faptul că, în ziua de 11 decembrie 2015, în incinta restaurantului M. din municipiul O., i-a remis numitei B.C.C. un ceas marca Guess, în valoare de 1.045 lei, ce fusese achiziționat anterior de administratorul firmei, numitul S.A. Conform denunțului și declarației de martor, D.V. i-a spus numitei B.C.C. că "atenția" este din partea "domnului director" ca o recompensă pentru ajutorul și promptitudinea de care aceasta a dat dovadă la soluționarea favorabilă a cererii formulate de SC C. SA O și i-a mulțumit pentru ajutorul acordat. Remiterea bunului a reprezentat o recompensă pentru directorul Direcției Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor B., numita B.C.C., care a dispus modificarea în baza de date a rasei unor bovine proprietatea SC C. SA O.

Inculpații B.C.C. și S.A. (alături de alți patru inculpați) au fost trimiși în judecată prin Rechizitoriul nr. 81/P/2015 din 20 aprilie 2016 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție - Serviciul Teritorial Bacău pentru comiterea mai multor infracțiuni de luare de mită, dare de mită și folosire, în orice mod, direct sau indirect, de informații ce nu sunt destinate publicității ori permiterea accesului unor persoane neautorizate la aceste informații, dacă fapta este săvârșită în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri ori alte foloase necuvenite, infracțiuni pentru care au fost condamnați prin Sentința penală nr. 95 din 27 martie 2018, pronunțată în Dosarul nr. 1.485/110/2016 al Tribunalului Bacău.

La data de 25 ianuarie 2018, fiind audiată în calitate de martor în Dosarul penal nr. 1.485/110/2016, aflat pe rolul Tribunalului Bacău, D.V. a făcut afirmații mincinoase în legătură cu împrejurări esențiale ale cauzei, în sensul că ceasul în valoare de 1.045 lei remis inculpatei B.C.C. a fost un cadou, în considerarea relațiilor de prietenie și afecțiune, iar nu un folos necuvenit în legătură cu îndeplinirea unui act ce intră în atribuțiile de serviciu ale acesteia, în calitatea sa de director al Direcției Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor B., și că inculpatul S.A. nu a cunoscut inițial intenția de oferire a acestui bun drept recompensă pentru serviciul făcut de inculpată firmei SC C. SA O și nici nu a participat cu o sumă de bani la achiziționarea bunului. Prin această depozitie de martor, sus- numita a urmărit ajutarea numiților B.C.C. și S.A. în scopul îngreunării cercetărilor și tragerii lor la răspundere penală în dosarul în care au calitatea de inculpați.

Instanța de fond a reținut că mijloacele de probă administrate în cursul urmăririi penale și în faza cercetării judecătorești nu au fost de natură să demonteze prezumția de nevinovăție a inculpatei. Astfel, deși este cert că numita B.C.C., director al Direcției Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor B., a primit un ceas marca Guess de la inculpata D.V., trimisă în judecată în prezenta cauză, mijloacele de probă demonstrează faptul că bunul respectiv a avut titlu de cadou cu ocazia sărbătorilor de Crăciun, iar nu de recompensă pentru modificarea rasei a 124 de bovine aparținând SC C. SA O. și obținerea pașapoartelor noi pentru aceste animale.

Prin Decizia penală nr. 1.215 din 20 noiembrie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Bacău în Dosarul nr. 1.485/110/2016, au fost admise apelurile declarate de procuror și de inculpați, a fost desființată în întregime Sentința penală nr. 95 din 27 martie 2018, pronunțată de Tribunalul Bacău, și trimisă cauza spre rejudecare la aceeași instanță.

Fiind investită cu soluționarea apelului declarat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție - Serviciul Teritorial Bacău împotriva Sentinței penale nr. 362/D din data de 5 noiembrie 2018, pronunțată de Tribunalul Bacău în Dosarul nr. 1.362/110/2018, prin care procurorul a solicitat condamnarea inculpatei D.V. pentru comiterea infracțiunii de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 alin. (1) din Codul penal, la termenul din data de 24 septembrie 2019, Curtea de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, din oficiu, a pus în discuția părților cererea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept: "Dacă martorul denunțator, beneficiar al cauzei de nepedepsire prevăzute la art. 290 alin. (3) din Codul penal, poate fi subiect activ al infracțiunii de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 din Codul penal, sau de favorizare a făptuitorului, prevăzută de art. 269 din Codul penal" și, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea la data de 2 decembrie 2019.

Prin Încheierea din data de 2 decembrie 2019, pronunțată în Dosarul penal nr. 1.362/110/2018, instanța de apel, în temeiul art. 475 din Codul de procedură penală, a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept anterior menționate și, în baza art. 476 alin. (2) din Codul de procedură penală, a suspendat judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii prealabile.

ICCJ a dispus- Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 1.362/110/2018, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: "Dacă martorul denunțator beneficiar al cauzei de nepedepsire, prevăzute la art. 290 [alin. \(3\)](#) din Codul penal, poate fi subiect activ al infracțiunii de mărturie mincinoasă, prevăzută de [art. 273](#) din Codul penal, sau de favorizare a făptuitorului, prevăzută de [art. 269](#) din Codul penal", și stabilește că:

Martorul denunțator care beneficiază de cauza de nepedepsire prevăzută la art. 290 [alin. \(3\)](#) din Codul penal poate fi subiect activ al infracțiunii de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 [alin. \(1\)](#) din Codul penal.

12. Discuția debutează de la întrebarea : Art. 269 C.p. – **Sintagma "cauză penală" are înțelesul de "proces penal" sau are un sens mai larg?** (PCA Oradea) (art 269- Favorizarea făptuitorului-ajutorul dat făptuitorului în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într o cauza penală..)

Speta: Renunțarea la urmărire penală în cauza având ca obiect infracțiunea de favorizare a făptuitorului, faptă prevăută și pedepsită de art. 269 alin. (1) C.pen. cu privire la suspectul G.C. avocat definitiv în Baroul Bihor. Cererea de confirmare a soluției de renunțare la urmărire penală dispusă față de avocat a fost respinsă de Curtea de Apel Oradea ca nefondată pe considerentul că nu se poate confirma o soluție de renunțare la urmărirea penală dispusă pentru o faptă care nu este tipică obiectiv, legea impunând ca fapta reținută de procuror să întrunească toate trăsăturile esențiale ale infracțiunii. Apoi, în baza art. 318 alin. (15) teza a IIa lit. b) C.pr.pen. instanța a desființat soluția de renunțare la urmărire penală și, pe cale de consecință, a dispus clasarea față de suspectul G.C., având calitatea de avocat, cu privire la acuzația de comitere a infracțiunii de favorizare a făptuitorului, prevăzută de art. 269 alin. (1) C.pen., reținând în cauză lipsa de tipicitate obiectivă a faptei și, prin urmare, existența impedimentului la punerea în mișcare a acțiunii penale, prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.pr.pen. **În fapt s-a reținut că suspectul G.C., în calitatea sa de avocat, a fost contactat de clientul său făptuitorul P.Z.R. care își pierduse dreptul de conducere ca urmare a comiterii unor infracțiuni la regimul rutier, unde tot suspectul a asigurat asistența juridică a făptuitorului și în aceste circumstanțe i-a comunicat suspectului că în data de 02.03.2017 a condus un autoturism cu care a părăsit carosabilul în dreptul unui filtru de poliție și după accident a fugit de la locul faptei și s-a ascuns pentru a nu putea fi prins și identificat de către organele de cercetare penală. După acest moment, suspectul G.C. a elaborat, a condus și a convins încă patru persoane să procedeze la extragerea și substituirea făptuitorului din câmpul infracțional, convingând pe inculpatul B.R.I. prin sfaturile sale să: „trimite unul care-i slăbuț și care are permis de conducere să spună că o fugit de acolo că s-o speriat, numai să nu fie martori că dacă sunt martori” problema e mai gravă.** Judecătorul de cameră preliminară a considerat că infracțiunea de favorizare a făptuitorului, prevăzută de art. 269 alin. (1) C.pen. reprezintă o incriminare generală și subsidiară a ajutorului dat unui făptuitor post delictum prin care se aduce atingere relațiilor sociale privind înfăptuirea justiției penale. Raportat la data faptelor de care este acuzat suspectul, exista o cauză penală potențială (situația premisă a infracțiunii de favorizarea făptuitorului) deoarece urmărirea penală nu fusese încă începută, însă organele de poliție rutieră desfășurau cercetări în scopul identificării autorului accidentului rutier produs. Judecătorul reține că în ipoteza în care investigațiile poliției conduceau la identificarea autorului accidentului rutier era probabil o acuzație penală împotriva făptuitorului P.Z.R. pentru infracțiunea prevăzută de art. 335 alin. (2) C.pen. Dintr-o altă considerație a judecătorului de cameră preliminară rezultă aprecierea sa că subiectul activ nemijlocit al infracțiunii de favorizarea făptuitorului este necircumstanțiat, putând fi, așadar, și o persoană care, acționând în calitate de avocat printr-o conduită abuzivă și încălcarea legii ajută o persoană să se sustragă justiției penale. Cu toate acestea, judecătorul consideră că actele suspectului G.C. nu pot fi calificate ca acte de favorizare personală prin care să se fi produs o stare de pericol pentru înfăptuirea justiției penale deoarece aprioric a fost

contactat de unul din foștii săi clienți căruia i-a acordat un sfat juridic în limite legale prezentându-i interlocutorului său evaluarea juridică a alternativelor posibile prin raportare la situația de fapt:

a) posibilitatea comiterii unei fapte penale în cazul trimiterii unei persoane similare autorului, dar care să posede permis de conducere și care să afirme mincinos că el este ajutorul accidentului, cu riscul că pot exista martori care să ateste contrariul afirmat de o astfel de persoană;

b) aplicarea unei sancțiuni contravenționale în ipoteza în care la locul accidentului a fost trimisă o persoană cu caracteristici similare autorului, care să posede permis de conducere și să afirme mincinos că este adevăratul autor al accidentului, în ipoteza în care nu există martori care să-l contrazică, ar atrage după sine doar o sancțiune contravențională;

c) tragerea la răspundere penală a adevăratului făptuitor în cazul depistării ori prezentării sale voluntare la organele de cercetare penală, caz în care va putea ajunge să fie condamnat de către instanță la o pedeapsă cu suspendarea executării pedepsei;

d) un sfat final în care suspectul s-a exprimat că fiecare răspunde pentru faptele lui.

S-a concluzionat că suspectul a acționat în limitele legii, prezentând unui fost și potențial viitor client alternative juridice la situația de fapt relatată.

Punctul de vedere al autorului întrebării: Apreciem că în acest caz este relevant să putem stabili în condiții lămuritoare pentru toată lumea dacă judecătorul de cameră preliminară a utilizat pe deplin tiparul textului art. 269 C.pen. atunci când a luat în examinare această cauză ori s-a referit, într-o formulare foarte strictă, doar la evaluarea actelor suspectului raportat la un proces penal. Apreciem că o astfel de optică nu respectă întrutotul semnificația sintagmei „într-o cauză penală” utilizată de legiuitor în textul de incriminare al art. 269 C.pen., care are o semnificație mai largă decât noțiunea de „proces penal” referindu-se la orice activitate a organelor judiciare, specifică atât descoperirii faptei și a făptuitorului, cât și a declanșării procesului penal in rem și in personam.”

13. Posibilitatea reținerii circumstanței atenuante prevăzute de art. 75 alin. (2) lit.

a)(eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii) în cazul infracțiunii de omor ? (MINUTA Întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel Curtea de Apel București, 16-17 mai 2019)

- Într-o opinie, s-a arătat că nu poate fi reținută circumstanța atenuantă judiciară prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. a) C.pen., în cazul infracțiunii de omor, ce intră în categoria infracțiunilor contra persoanei.

- Într-o altă opinie, s-a arătat că poate fi reținută circumstanța atenuantă menționată și în cazul infracțiunii de omor, chiar dacă face parte din categoria infracțiunilor contra persoanei.

- Într-o a treia opinie, s-a arătat că circumstanța menționată poate fi reținută doar dacă inculpatul a depus eforturi pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii sub aspect penal, nu și civil.

În opinia INM, cea de-a doua soluție este cea corectă. Astfel, spre deosebire de cazul circumstanței atenuante prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. d) C.pen., în cazul celei de la art. 75 alin. (2) lit. a) C.pen. legiuitorul se raportează la noțiunea de consecințe ale infracțiunii, iar nu la urmarea infracțiunii comise, ceea ce include și alte efecte ale infracțiunii decât cele legate de aceasta din urmă, inclusiv cele în legătură cu persoanele care au suferit un prejudiciu colateral ca urmare a săvârșirii infracțiunii de omor (spre ex., persoanele aflate în întreținerea victimei). Pe de altă parte, înlăturarea sau diminuarea consecințelor de această natură privește conduita făptuitorului după momentul comiterii faptei, conturând atitudinea psihică, de căință activă, conduită în raport cu care se poate aprecia asupra pericolozității sale, aceasta fiind de altfel și rațiunea circumstanței prevăzute de art. 75 alin. (2) lit. a) C.pen. De asemenea, dacă legiuitorul ar fi urmărit excluderea infracțiunii de omor din sfera de aplicare a circumstanței în discuție ar fi prevăzut expres acest lucru, astfel cum a făcut-o în cazul circumstanței de la art. 75 alin. (1) lit. d) C.pen., explicația constând, în opinia noastră, în caracterul facultativ al celei dintâi, instanța având latitudinea de a aprecia în ce măsură conduita ulterioară a infractorului este un factor care sugerează că pedeapsa trebuie diminuată. Participanții la întâlnire, în unanimitate, au agreat punctul de vedere al INM.

14. Dacă subiect pasiv al infracțiunii de înșelăciune poate fi o instanță de judecată

Materia falsul în înscrisuri sub semnătură privată (art. 322 NCP) Acte normative incidente: art. 20, art. 215 alin. (1) și (2), art. 75 alin. (1) lit. a) C.pen.1969

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situației de fapt: Într-o zi din perioada 25 ianuarie 2013 - 5 februarie 2013, inculpata T.G., urmărind să paralizeze executarea silită începută la cererea persoanei vătămate I.M. (fostul ei soț), pentru obținerea plății sultei, asupra apartamentului ce îi fusese atribuit la partaj în proprietate exclusivă, i-a determinat, în aceeași împrejurare, pe inculpații G.S., B.D. și C.- B. P. (cel din urmă având calitatea de avocat) să plăsmuiască o chitanță olografă, întocmită în două exemplare originale (ambele scrise și semnate de inculpatul G.S., numai semnate de inculpatul B.D. și, în final, atestate, cu privire la identitatea părților, data și conținutul actului, de inculpatul 41 avocat C.- B.P.), în care s-a menționat, contrar realității, că inculpata T. G. i-ar fi plătit persoanei vătămate I. M., ale cărei scris și semnătură de confirmare, aplicate pe acea chitanță, au fost falsificate, prin contrafacere, fără a se putea stabili autorul acestei manopere, suma de 38.000 euro, reprezentând sultă în dosarul de partaj, iar persoana respectivă nu mai avea nicio pretenție în justiție. Inculpații G.S., B.D. și C.-B.P., după plăsmuirea, cu participația tuturor, a chitanței olografe și având reprezentarea că aceasta urma să fie folosită inclusiv „în justiție” (termen menționat ca atare chiar în conținutul său), au încredințat înscrisul falsificat inculpatei T. G., care, la data de 07 februarie 2013, invocând înscrisul respectiv și urmărind același scop anterior menționat, a introdus la instanța civilă

de la Judecătoria Sectorului 6 București o cerere prin care contesta executarea silită, cu motivarea plății sultei datorate creditorului său (persoana vătămată I.M.), iar la termenul de judecată din data de 09 aprilie 2013 a prezentat instanței respective, drept probă, unul dintre exemplarele originale ale aceluși înscris (care a dispărut), depunând la dosar și o copie a acestuia, certificată de ea, sub semnătură, pentru conformitate cu originalul. În cauza respectivă, la termenul de judecată din data de 8 octombrie 2013, inculpații G.S. și B.D., audiați de instanța civilă ca martori, au făcut afirmații mincinoase, susținând că, în prezența lor, inculpata T.G. i-a dat persoanei vătămate I.M. o pungă cu bani, pe care aceasta din urmă i-a numărat și introdus în mapa pe care o avea asupra sa și că aceeași persoană a semnat chitanța olografă întocmită cu acel prilej. Problema de drept apărută din situația de fapt de mai sus constă în stabilirea persoanei vătămate, respectiv a subiectului pasiv al infracțiunii de tentativă la înșelăciune, reținută prin actul de sesizare în sarcina inculpatei T.G., în calitate de autor și, respectiv, în sarcina inculpaților G.S., B.D. și C.-B. P., în calitate de complici, săvârșită prin folosirea unui mijloc fraudulos (un înscris falsificat). Practica judiciară – hotărâri ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale instanțelor de control judiciar superioare instanței la care s-a ridicat problema (pentru problemele ridicate de către judecătorii și tribunale) și pe orizontală – ale altor instanțe de același grad, cu indicarea soluțiilor instanțelor de control judiciar și evidențierea unei eventuale practici neunitare la nivel național: „În sensul opiniei exprimate prin hotărârea analizată este Decizia penală nr. 449/A din data de 8 decembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr.5650/2/2014 a ÎCCJ – Secția Penală. Soluții juridice posibile cu argumente în susținerea fiecăreia (fiecare soluție va fi numerotată și va fi urmată de argumentele care o susțin și cu exprimarea eventualelor rezerve cu privire la acea interpretare): Întrucât problema precizată nu a creat practică neunitară fiind însă susceptibilă de a crea o astfel de practică, în cele ce vor urma va fi expusă numai opinia completului de judecată care a pronunțat sentința penală nr. 232/F/19.12.2016 a Curții de Apel București, Secția I penală, dosar nr. 6946/2/2015, încă nedefinitivă, apelurile declarate în cauză fiind în curs de soluționare, pe rolul ÎCCJ - Secția Penală. Astfel, în hotărârea menționată, cu referire la chestiunea analizată, s-au reținut următoarele: „Cu privire la infracțiunile de tentativă la înșelăciune și complicitate la tentativă la înșelăciune, pentru care au fost trimiși în judecată inculpata T.G. și, respectiv, inculpații G.S. și B.D., Curtea constată, pe baza actului de sesizare, în care aceste infracțiuni au fost considerate a se afla în concurs ideal (prevăzut de art. 38 alin. 2 din Codul penal) cu infracțiunea de uz de fals (reținută în sarcina inculpatei T. G.) și, respectiv, cu infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată (reținută în sarcina fiecăreia dintre inculpații G.S. și B.D., în raport cu elementul de tipicitate al încredințării înscrisului falsificat spre folosire), că faptele reținute în rechizitoriu se referă la încercarea inculpatei T.G., cu ajutorul inculpaților G.S. și B.D., de a induce în eroare instanța civilă cu privire la plata sultei către persoana vătămată creditor I.M., consemnată în înscrisul falsificat, în scopul pronunțării unei hotărâri judecătorești favorabile în cererea prin care a contestat executarea silită pornită asupra unui bun al său la cererea persoanei respective și al obținerii astfel, pentru sine, a unui folos material injust - constatarea stingerii datoriei față de acea persoană. Faptele astfel

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

INPPA Centrul Teritorial Cluj

400118, CLUJ-NAPOCA STR.PAVEL ROȘCA NR.4 AP.15, TEL/FAX 0264-439450

e-mail : office@inppa-cluj.ro ;

<http://www.inppa-cluj.ro>

reținute prin actul de sesizare nu realizează, însă, condițiile de tipicitate ale infracțiunilor anterior menționate. În acest sens, Curtea reține că, potrivit normelor de incriminare din ambele legi penale care s-au succedat de la data faptelor și până în prezent (art. 215 din Codul penal 1969 și, respectiv, art. 244 din actualul Cod penal), infracțiunea de înșelăciune este o infracțiune contra patrimoniului, care presupune nesocotirea încrederii și buneii-credețe în cadrul unor relații sociale cu caracter patrimonial, aceste relații constituind obiectul său juridic special. Drept urmare, prezentarea unei fapte cu denaturarea realității în fața unei autorități (astfel cum este și o instanță de judecată), în vederea producerii de consecințe juridice, nu se încadrează în sfera relațiilor sociale protejate prin incriminarea înșelăciunii. Pe de altă parte, specificul infracțiunii de înșelăciune este acela că, în urma unor manopere dolosive, apte să-i creeze o falsă reprezentare a realității (prin indicarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau, dimpotrivă, ca mincinoasă a unei fapte adevărate), victima acțiunii de inducere în eroare (ce constituie elementul material al laturii obiective a infracțiunii) se angajează, în cadrul unor relații cu caracter patrimonial, în raport cu participanții la acea acțiune (autor, instigator sau complice), într-o conduită care poate cauza un prejudiciu în patrimoniul propriu ori în patrimoniul altuia. O instanță de judecată, chemată să înfăptuiască un act de justiție, nu stabilește niciodată, cu părțile în litigiu, o relație cu caracter patrimonial și, de asemenea, nu poate fi „victima” unei acțiuni de inducere în eroare aparținând uneia dintre acele părți, întrucât actul pe care îl înfăptuiește este rezultatul formării convingerii sale, în urma evaluării proprii a tuturor probelor administrate în fața sa. Incriminarea, în art. 268 din actualul Cod penal, a faptei de „inducere în eroare a organelor judiciare” (care preia incriminarea denunțării calomnioase din art. 259 al Codului penal anterior) nu poate conduce la o altă concluzie, cu referire la infracțiunea de înșelăciune, întrucât incriminarea respectivă este inserată în titlul referitor la „infracțiunile contra înfăptuirii justiției”, iar înfăptuirea justiției este apanajul unei autorități (cea judecătorească). În același sens este și jurisprudența recentă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția Penală, menționată ca relevantă pe site-ul oficial al instanței supreme, în care s-a arătat că infracțiunea de înșelăciune constituie o infracțiune contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii în cadrul unor relații cu conținut patrimonial, iar inducerea în eroare a unei autorități nu se include în sfera relațiilor protejate prin incriminarea înșelăciunii (Decizia nr. 449/A din data de 08 decembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr.5650/2/2014). În speță, instanță civilă a fost sesizată să se pronunțe asupra unui litigiu patrimonial între doi particulari, fără a stabili, însă, ea însăși, relații cu caracter patrimonial cu vreuna dintre părțile litigante, astfel că existența obiectului juridic al infracțiunii de înșelăciune este exclusă. De asemenea, instanța respectivă nu putea fi, din perspectiva laturii obiective a infracțiunii de înșelăciune, „victima” unei acțiuni de inducere în eroare aparținând părții care a reclamat inexistența unui drept patrimonial (de creanță) al adversarului procesual, întrucât actul judecătoreștii, cu atât mai mult unul desfășurat în cadrul unei proceduri contradictorii, cu citarea și participarea tuturor părților (inclusiv cea titulară a dreptului patrimonial în litigiu), nu presupune acceptarea afirmațiilor părții reclamante, oricât de convingătoare ar fi acestea, chiar susținute fiind de un înscris, posibil de

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

INPPA Centrul Teritorial Cluj

400118, CLUJ-NAPOCA STR.PAVEL ROȘCA NR.4 AP.15, TEL/FAX 0264-439450

e-mail : office@inppa-cluj.ro ;

<http://www.inppa-cluj.ro>

contestat de către partea adversă (menționată în acel înscris), ci analiza obiectivă a pretențiilor și apărărilor formulate de ambele părți litigante, în raport cu toate probele prezentate de acestea și formarea convingerii instanței, pe baza acelei analize, independent de susținerile (adevărate sau neadevărate) ale părților respective. Pe de altă parte, Curtea constată că nici persoana vătămată I.M. nu putea fi victima acțiunii de inducere în eroare, întrucât aceasta, fiind menționată ca parte a actului consemnat în înscrisul sub semnătură privată, cunoștea că nu a participat la întocmirea acestuia, iar scrisul și semnătura care îi erau atribuite nu îi aparțineau. În consecință, constatând că faptele la care se referă actul de sesizare în cazul inculpaților T.G., G.S. și B.D. nu realizează, sub aspectul obiectului juridic special și al laturii obiective, condițiile de tipicitate ale infracțiunilor de tentativă la înșelăciune și, respectiv, de complicitate la tentativă la înșelăciune, Curtea va pronunța achitarea acestora, pentru acele infracțiuni, în reglementarea prevăzută de legea în vigoare la data faptelor (Codul penal 1969), în temeiul art. 396 alin. (5) raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală.” Participanții la întâlnire au apreciat, în unanimitate, că instanța de judecată nu poate fi subiect pasiv al infracțiunii de înșelăciune, având în vedere valoarea socială protejată prin incriminarea acesteia, așa cum corect s-a reținut în argumentele prezentate de autorii întrebării. Practica instanței supreme este în același sens – a se vedea ÎCCJ, Secția penală, decizia nr. 449/A/8 decembrie 2015. (Întâlnirea președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel Curtea de Apel Iași, 18-19 mai 2017)